

การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

Village Fund Administration in Strengthening the Community Economy
in The Phetchabun Province

ธนสาร ธรรมสอน¹

Thanasarn Thammasorn¹

Received March 06, 2021 & Retrieved March 31, 2021 & Accepted March 31, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลที่สำคัญต่อกองทุนหมู่บ้านและการพัฒนารูปแบบของการบริหารกองทุนหมู่บ้านในการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวนทั้งสิ้น 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านประเมินผลปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านการบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านความโปร่งใสในการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง และด้านความเข้มแข็ง อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ เมื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ปัจจัยด้านประชากรด้านการมีส่วนร่วม ด้านความโปร่งใส ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ด้านประเมินผลปฏิบัติการ ด้านความเข้มแข็ง ด้านการบริหารมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Faculty of Humanities and Social Sciences ,Phranakhon Rajabhat University

Email : tdhammasorn@gmail.com

Abstract

Village Fund Management Study To strengthen the community economy The objective of this project is to study village fund administration in strengthening the community economy in the Phetchabun. And to study the factors that have important influence on the village fund and the development of the model of the village fund administration in strengthening the community economy. This research is quantitative research. The sample group used in the research was the village fund members. In the area of Phetchabun Province The total was 400 persons. The instrument used in the research was a 5 level rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis. Is the frequency value, percentage, standard deviation The results showed that the opinion of the village fund management To strengthen the community economy In the Phetchabun, in general, it was found that it was at a medium level and in descending order of order. Was at a high level, followed by administration Moderate level in terms of participation Is at a medium level regarding the benefit sharing Is at a medium level regarding operational transparency. In the medium level and the strength Was at a moderate level respectively when analyzing the participation factors affecting the village fund management. To strengthen the community economy In the Phetchabun , it is found that the factors population , in terms of participation Transparency Benefits sharing, performance evaluation, strength In terms of administration, it has an influence on village fund management. to strengthen the community economy In the Phetchabun With statistical significance at the level of 0.05

Keyword: Management, the strength of the community economy

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันรัฐบาลให้เงินนโยบายกองทุนหมู่บ้านเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน เพื่อหวังจะกระตุ้นเศรษฐกิจโดยให้ความสำคัญกับภาคการผลิตการค้าบริการ และให้ประชาชนได้มีเงินหมุนเวียนในการพัฒนาอาชีพสร้างงานสร้างรายได้และลดรายจ่าย ดังนั้นเพื่อตอบสนองนโยบายรัฐบาลจึงได้มอบหมายงานให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรรมการพัฒนาชุมชน ธนาคารออมสินธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นตัวจักรสำคัญในการผลักดันนโยบายกองทุนหมู่บ้านเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ให้เกิดผลสำคัญตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และจากนโยบายของรัฐบาลที่จัดสรรงบประมาณหลายหมื่นล้านบาท ลงสู่หมู่บ้านเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและมีการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจากนักวิชาการและประชาชนทั่วไปซึ่งจะมองว่าการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน อาจจะล้มเหลวเพราะประชาชนยังขาดศักยภาพในด้านความรู้ด้านการจัดการประกอบกับการบริหารจัดการโครงการในภาครัฐเองยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงก่อให้เกิดการสร้างหนี้แก่ประชาชนโดยทั่วหน้า และกลายเป็นหนี้สาธารณะในที่สุด (Klowlak Disyanan. (2002) แนวทางตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งสำหรับการพึ่งพาตนเองในชุมชน ซึ่งต้องเริ่มจากการศึกษาเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้เชิงลึก บนฐานของคุณธรรมตามมรรค 8 (ความเห็นที่ถูกต้อง ความคิดที่ถูกต้อง เจรจาที่ถูกต้อง การปฏิบัติที่ถูกต้อง การหาเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง ความเพียรที่ถูกต้อง การมีสติที่ถูกต้อง การมีสมาธิที่ถูกต้อง) ลงมือ

ปฏิบัติตามความรู้และคุณธรรมศึกษาจนเกิดความพอประมาณในตนเองและครอบครัวอย่างมีเหตุผลจากการปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันโดยมีการวางแผน(Worawut Phungpak, et al 2020)

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติระบุว่าทุกกองทุนได้ดำเนินกิจการให้สินเชื่อแก่สมาชิกไปในทางสร้างอาชีพเดิมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการนำเงินไปประกอบอาชีพใหม่ยังมีไม่มากนักและวัตถุประสงค์ของการจ่ายสินเชื่อของกองทุนหมู่บ้านนี้เป็นวัตถุประสงค์ เพื่อการผลิตในภาคการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการชำระหนี้คืนในเกณฑ์สูงนอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดการใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นการเจริญเติบโตในด้านเศรษฐกิจได้อย่างดีแต่ขณะเดียวกันจากการศึกษาของนักวิจัยภาคเอกชน หมู่บ้านหลายหมู่บ้านก็พบปัญหาว่ามีความขัดแย้งของสมาชิกกับคณะกรรมการในประเด็นปัญหาการพิจารณาความเหมาะสมของวงเงินกู้ที่อนุมัติแก่สมาชิกและการประเมินผลของสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาแห่งประเทศไทยกับพบว่าเงินทุนที่หมุนเวียนจากกองทุนหมู่บ้านเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน มีส่วนช่วยให้เกิดการหมุนเวียนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจได้แต่ไม่ยั่งยืนและแนวโน้มประชาชนในหมู่บ้านจะมีหนี้สินเพิ่มขึ้น แต่รายได้กับไม่เพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันเนื่องจากเงินกู้จำนวนหนึ่งไปใช้ในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อนำข้อเสนอแนะไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงานตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบริหารกองทุนหมู่บ้านในการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลที่สำคัญต่อกองทุนหมู่บ้านและการพัฒนารูปแบบของการบริหารกองทุนหมู่บ้านในการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งเน้นศึกษาการบริหารกองทุนหมู่บ้านในการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ และปัจจัยที่มีอิทธิพลที่สำคัญต่อกองทุนหมู่บ้านและการพัฒนารูปแบบของการบริหารกองทุนหมู่บ้านในการสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานการศึกษาวิเคราะห์การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

ขอบเขตประชากรและขนาดตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งข้อมูลของสำนักสถิติจังหวัด ณ วันที่ 30 เมษายน 2562 พบว่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประชากรจำนวน 995,452 คน จากการคำนวณหาขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ได้จำนวนตัวอย่างที่ต้องการอย่างน้อย 400 คน

กบถววรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักการที่ให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่ สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการที่ เปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจเพื่อสร้างความ โปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ของทุก ๆ ฝ่าย ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ.2550 จึงให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการที่โปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และการเปิด โอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมือง รวมถึงการตรวจสอบ และการใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ ซึ่งการมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่เปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนในทุกขั้นตอนของกิจกรรมตั้งแต่ขั้นตอนแรกถึงขั้นตอนสุดท้าย ได้แก่ การร่วมคิด วางแผน ตัดสินใจ สนับสนุน ปฏิบัติ ควบคุม ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล ตลอดจนการแก้ปัญหา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ต้องการ ด้วยความเต็มใจและสมัครใจ ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย การอธิบายทฤษฎีการมีส่วนร่วมในครั้งนี้เริ่มปฐมบทตั้งแต่ความหมายของการมีส่วนร่วมก่อนและตามด้วยประเด็นสำคัญต่อไป(Sombat Namburi, 2019)

รูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วม

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาโดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่ และสาเหตุของปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนได้รับการกล่าวถึงและนำไปปฏิบัติมากขึ้นในประเทศไทยจากแรงกดดันและความต้องการของภาคประชาชน หากนับจากอดีตถึงปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศไทยยังประสบปัญหาในทางปฏิบัติทำให้กระบวนการและผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนมักไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน(Chutarat Chompunth(2012) ซึ่งในขั้นตอนนี้ ยังแบ่งย่อยออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1.1 การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริงซึ่งเป็นวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการ

1.2 การมีส่วนร่วมในขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ

1.3 การมีส่วนร่วมในขั้นการตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงานหรือกลุ่มที่รวมตัวกันตาม เพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการคัดเลือกผู้นำและการสร้างพลังอำนาจในแก๊งค์กร

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงาน และเป็นการก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ ปรากฏในขั้นตอนนี้ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะ ให้ด้วยความเต็มใจ

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Administration and Coordination)

จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการจ้างบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การฝึกอบรมผู้ที่จะเข้าปฏิบัติในโครงการหรือการให้คำปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และเป็นผู้ประสานงานใน โครงการด้วย

2.3 การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ มักพบว่า มีลักษณะเป็นการบังคับให้เข้าปฏิบัติในโครงการมากที่สุด การมีส่วนร่วมโดยการบังคับให้ปฏิบัติจะต่างจากการให้ความร่วมมือ เพราะการบังคับให้ทำนั้นผลประโยชน์ (Benefits) จะไม่ใช่เป็นสิ่งที่สำคัญแต่ถ้าเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจนั้น จะมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับหลังเกิดการมีส่วนร่วมด้วย

3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) ยังแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนคือ

3.1 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Material Benefits) ได้แก่การมีส่วนร่วมในการเพิ่มผลผลิตรายได้ หรือทรัพย์สิน

3.2 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ใน ด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิตการเกิดระบบน้ำประปา

3.3 การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self-Esteem) พลังอำนาจทางการเมือง (Political Power) ความคุ้มค่าของผลประโยชน์ (Sense of Efficacy)

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวัดผล และวิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางแก้ไข การทำงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป แต่การมีส่วนร่วมในขั้นนี้ส่วนใหญ่บทบาทดังกล่าวจะเป็นของ เจ้าหน้าที่ภาครัฐโดยจะเป็นการประเมินผลของงบประมาณที่จัดสรรนั้นนำไปใช้อย่างไรบ้างกรณี แม้แต่เจ้าหน้าที่เองยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าว การมีส่วนร่วมในการประเมินผล นี้จะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพลังงานความคิดของมวลชนที่จะทำให้องค์กรพัฒนาหรือ สามารถนาประยุกต์ใช้ต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนและแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจชุมชน

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์ความเข้มแข็งของชุมชน ใช้วิธีวิทยาการของการสร้างทฤษฎีจากฐานราก เป็นวิธีการวิทยาที่เริ่มใช้ในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์เนื่องจากปัจจุบันมีคำถามและปัญหามากมายเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในบริบทต่างกัน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน ดังนี้ 1) ชุมชน หมายถึงการมาอยู่ร่วมกันภายใต้การจัดระเบียบทางสังคม อันเป็นที่ยอมรับของสมาชิกของชุมชน ชุมชน เป็นเสมือน “เครื่องมือ” ที่ทำให้สมาชิกบรรลุเป้าหมายหลายๆ ประการ เช่น การมีอาหารสำหรับการบริโภค การมีงานทำความปลอดภัยในทรัพย์สินและความสงบสุข และการได้รับสวัสดิการที่จำเป็นในชีวิต การได้พักผ่อนรื่นเริง นอกจากนี้เศรษฐกิจชุมชนมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของคนในชุมชนที่ต้องสร้างฐานรากเพื่อความมั่นคง ให้มีภูมิคุ้มกันต่อการแข่งขันของทุนเสรีนิยมที่เข้ามาจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ การที่คนในชุมชนจะต้านทานทุนเสรีนิยมดังกล่าวได้นั้น จะต้องมีการสร้างพลังจากคนในชุมชน ด้วยการสร้างพลังของเศรษฐกิจชุมชนให้มี กำลังและความเข้มแข็ง สิ่งสำคัญ คือ การสะสมทุนจากการสร้างพลังทุนชุมชนให้มีกำลังเพิ่มขึ้น เพื่อนำมาขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันต่อการเข้ามาของเศรษฐกิจภายนอกชุมชน ซึ่งวิถีแห่งการสะสมทุนจะนำพาซึ่งความอยู่รอดในสถานการณ์ปัจจุบัน และมีความยั่งยืนอย่างเป็นเอกภาพกับเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นของโลก(Thotsaporn Kaewkhwaunkrai, 2019)

2) ความเข้มแข็งของชุมชน เป็นมโนทัศน์ที่ค่อนข้างใหม่ในแวดวงวิชาการของสังคมไทย โดยไม่มีผู้ให้นิยามชัดเจน โดยตรง จากการศึกษาเอกสารต่างๆ พบว่า มีการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนปรากฏอยู่บ้าง เช่น ความเป็น ปึกแผ่นของชุมชน ความร่วมมือร่วมใจ ความสุข ความเอื้ออาทร ความเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน

และการรักษาดูแลสิ่งแวดล้อม ตามธรรมชาติ (น Naphaporn Havanon, et al (2007).

ความเข้มแข็งของชุมชน คือการที่ประชาชนในชุมชนต่างๆ ของเมืองหรือชนบทรวมตัว กันเป็น “องค์กรชุมชน” มีการเรียนรู้การจัดการ และการแก้ไขปัญหาพร้อมกันของชุมชน แล้วถึงเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือ การพัฒนา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดี ขึ้นตามลำดับ โดยเรียกชุมชนนี้ว่า กลุ่ม ชมรม สหกรณ์บริษัท องค์กรชาวบ้าน เครือข่ายหรืออื่นๆ ที่มีความหมายแสดง ถึง การร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน และด้วยความเอื้ออาทร ต่อชุมชนอื่นๆ ในสังคม งานวิจัยของ Glaeser, Laibson, and Sacerdote (2002) ทำการศึกษารูปแบบของการเพิ่มขึ้นในทางเศรษฐกิจ พบว่า การทำให้เกิดการพัฒนากระบวนการต่อการแข่งขันจะต้องเริ่มจากการค้นให้พบเกี่ยวกับทุนสังคมของบริษัทในพื้นที่นั้น โดยใช้ทุนชุมชนเป็นแกนกลางให้เกิดการยกระดับการพัฒนาของพื้นที่ เนื่องด้วยการแข่งขันของตลาดภายนอกพื้นที่ รวมทั้งต่างประเทศมีการแข่งขันที่ซับซ้อนขึ้นไปเรื่อย ๆ ดังนั้น การนำแนวคิดทุนชุมชนมาสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการสร้างจากฐานรากแล้วขยายด้วยการพัฒนาขอบเขตที่กว้างขึ้น จะทำให้เกิดความยืดหยุ่นและมั่นคงต่อการยกระดับทุนสังคมที่เกิดจากภัยสู่ความซับซ้อนที่มากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการวิจัยครั้งนี้ศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งข้อมูลของสำนักสถิติจังหวัด ณ วันที่ 30 เมษายน 2562 พบว่า จังหวัดร้อยเอ็ด 995,452 คน จากการคำนวณหาขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane ได้จำนวนตัวอย่างที่ต้องการอย่างน้อย 400 คน วิธีการเลือกตัวอย่าง ในการเลือกตัวอย่างนั้นขั้นแรกผู้วิจัยแยกจำนวนประชากรแต่ละจังหวัด จากนั้นได้สุ่มตัวอย่างของแต่ละจังหวัด โดยใช้สุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) ให้ได้ตัวอย่างที่ต้องการตามประเภทแต่ละจังหวัด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและ การวิเคราะห์ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านประเมินผลปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.66$) รองลงมาด้านการบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.99$) ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปาน ($\bar{x} = 2.95$) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.89$) ด้านความโปร่งใสในการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.80$) และด้านความเข้มแข็ง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.73$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ถดถอยแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) การวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยโดยสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\text{Unstandardized } \hat{Y} = .028 + -.025X_1 + .023X_2 + .102X_3 + .019X_4 + .022X_5 + .136X_6 + .015X_7 + .146X_8 + .025X_9 + .011X_{10} + .024X_{11} + .156X_{12} + .024X_{13} + .235X_{14} + .082X_{15} + .380X_{16} + .268X_{17} + .012X_{18}$$

เมื่อ $\hat{Y}$ = การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัด

เพชรบูรณ์

X1 = เพศหญิง	X2 = อายุ 18-30 ปี
X3 = อายุ 31-45 ปี	X4 = อายุ 46-60 ปี
X5 = อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	X6 = อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
X7 = อาชีพเกษตรกร	X8 = วุฒิมัธยมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี
X9 = วุฒิมัธยมศึกษาปริญญาตรี	X10 = ระยะเวลาที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชน 0-10 ปี
X11 = ระยะเวลาที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชน 11-30 ปี	
X12 = ระยะเวลาที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชน 31-45 ปี	
X13 = ด้านการบริหาร	X14 = ด้านการร่วมรับผลประโยชน์
X15 = ด้านประเมินผลปฏิบัติการ	X16 = ด้านการมีส่วนร่วม
X17 = ด้านความโปร่งใส	X18 = ด้านความเข้มแข็ง

เมื่อพิจารณาปัจจัยทั้ง 18 ด้าน พบว่า อิทธิพลทางบวกต่อ การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการมีส่วนร่วม มีความสำคัญมากที่สุด ร้อยละ 38.8 (Beta = .388) รองลงมาคือ ด้านความโปร่งใส ร้อยละ 31.6 (Beta = .316) ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ร้อยละ 23.6 (Beta = .236) ระยะเวลาที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชน 31-45 ปี ร้อยละ 15.3 (Beta = .153) วุฒิมัธยมศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 14.4 (Beta = .144) อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 11.2 (Beta = .112) ตามลำดับ อายุ 31-45 ปี ร้อยละ 10.1 (Beta = .101) ด้านประเมินผลปฏิบัติการ ร้อยละ 8.2 (Beta = .082) เพศหญิง ร้อยละ 4.1 (Beta = .041) วุฒิมัธยมศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 2.2 (Beta = .022) อายุ 18-30 ปี ร้อยละ 2.2 (Beta = .022) อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 2.0 (Beta = .020) ระยะเวลาที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชน 11-30 ปี ร้อยละ 2.2 (Beta = .022) อายุ 46-60 ปี ร้อยละ 1.8 (Beta = .018) อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 1.4 (Beta = .014) ด้านความเข้มแข็ง ร้อยละ 1.4 (Beta = .014) ด้านการบริหาร ร้อยละ 1.3 (Beta = .013) และระยะเวลาที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชน 0-10 ปี ร้อยละ 1.0 (Beta = .010) ตามลำดับ

โดยสรุป การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ระดับความคิดเห็นทั้ง 18 ด้าน มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ใน 3 จังหวัด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากผลของการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ผลสำเร็จของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีผลระดับมาก ได้แก่ด้าน ด้านประเมินผลปฏิบัติ รองลงมา ด้านการบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ด้านความโปร่งใสในการดำเนินงาน และด้านความเข้มแข็ง ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์มีความเห็นว่ากองทุนหมู่บ้านใช้หลักการกระจายอำนาจให้คนในหมู่บ้านเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านตามหลักประชาธิปไตย มีคณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกับราชการ เอกชนและประชาสังคมในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้แก่สมาชิก โดยมีการแบ่งงานตามความถนัดและมอบหมายงานให้เหมาะสมโดยยึดหลักวางคนให้เหมาะสมกับงาน สามารถจัดสรรสิทธิประโยชน์ให้แก่สมาชิกทั้งถึงและเท่าเทียมกัน สร้างผลประโยชน์และการกระจายผลประโยชน์แก่สมาชิกกองทุนทำให้สมาชิกกองทุนนั้นๆ พึ่งตนเองได้ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยน

เปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในด้านแผนพัฒนาชุมชนมีส่วนในการตรวจสอบการดำเนินงานของกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ควบคุมการจัดทำบัญชีสำนักงานกองทุนหมู่บ้าน มีการบริหารงานเป็นไปด้วยความชัดเจนและโปร่งใส ยึดถือตามระเบียบเป็นเกณฑ์ สามารถตรวจสอบได้ ทำให้มีความเชื่อมั่นในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2544) กล่าวว่า องค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนต้องมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน การกำหนดวิสัยทัศน์ต้องชัดเจน มีเป้าหมายการดำเนินการที่ชัดเจน คนในชุมชนต้องได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีบุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนอย่างเป็นทางการ หรือไม่เป็นทางการ มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ มีการจัดกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการเรียนรู้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายในแนวราบและติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ และระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดประสิทธิภาพถึงความสำเร็จขององค์กร ในพระราชบัญญัติเพื่อนสี่เมือง พ.ศ. 2549 ที่ได้ให้ความหมายของการประสิทธิผลว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลที่ได้รับหรือความสำเร็จของงานซึ่งการที่องค์กรสามารถดำเนินการให้ได้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่องค์กรกำหนดไว้ และองค์กรควรมีประสิทธิผลได้ ก็ต่อเมื่อองค์กรสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องจนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

3 การทดสอบสมมติฐานสมมติฐานปัจจัยการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมด้านการบริหาร ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ด้านประเมินผลปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความโปร่งใส และด้านความเข้มแข็ง ส่งผลต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดประสิทธิภาพถึงความสำเร็จขององค์กรของ Reutairat Punyasim and Duangjai Chanasit, (2017) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 75.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะข้อ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีระยะเวลาในการศึกษาข้อมูลก่อนจะจัดการกองทุนหมู่บ้านในแต่ละครั้ง
2. ด้านการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของคณะกรรมการและสมาชิก ควรปรับเปลี่ยนจำนวนเงินกองทุนให้เหมาะสมกับขนาดของหมู่บ้านและความต้องการของสมาชิก
3. ควรปรับมีการลดอัตราดอกเบี้ยและขยายเวลาการกู้ยืมให้สอดคล้องกับลักษณะของโครงการในการกู้ยืม

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

1. ควรมีการจัดสรรเงินทุนในการบริหารจัดการค่าตอบแทนหรือเบี้ยเลี้ยงให้แก่กรรมการ ให้เพียงพอเพื่อเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกองทุนหมู่บ้าน
2. ควรจัดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหรือเจ้าหน้าที่ที่เล็งมาดูแลช่วยเหลือเป็นระยะๆ เพื่อคอยช่วยเหลือ
3. ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขยายผลของกองทุนหมู่บ้าน เช่นเสริมอาชีพให้กับสมาชิก และจัดหาตลาดผลผลิตในการนำผลผลิตไปขาย

เอกสารอ้างอิง

- กลมลักษณะ ดิษยนันท์.(2545). ศักยภาพและปัญหาในการจัดกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่:เชียงใหม่.
- จุฑารัตน์ ชมพันธ์, (2555)การวิเคราะห์หลัก “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ใน “The Public Participation Handbook: Making Better Decisions through Citizen Involvement”ในบริบทประเทศไทย, วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, 8(1), 123-141
- ดวงใจ ชนะสิทธิ์ และฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม. (2560).การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9.วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 9(1)
- นภาพรณ์ หะวานนท์, เพ็ญศิริจิระเดชากุล, สุรวุฒิปัดไธสง,นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, ปานจักษ์ เหล่ารัตนวงษ์. (2550). ดัชนีความเข้มแข็งของชุมชน ความกลมกลืนระหว่างทฤษฎีฐานรากกับข้อมูลเชิงประจักษ์. กรุงเทพฯ : สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.).
- วรวิทย์ พึ่งพัก, เบญจวรรณ ภู่อุทธ, ยุวันดา เนื้อเทศ, นवलผจง สาสิทธิ์, กรเอก กาญจนนาโถกติน และญาณกร ไท้ประยูร, (2561)การเสริมสร้างครอบครัวเข้มแข็งตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน, วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 1(2), 45-56
- สมบัติ นามบุรี(2562).ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์,วารสารวิจัยวิชาการ, 2 (1) 183-197
- Glaeser, E. L., Laibson, D., & Sacerdote, B. (2002). An economic approach to social capital.The Economic Journal, 112(483), F437-F458.

Translated Thai References

- Chutarat Chompunth(2012) A Review of The Public Participation Concept in “The Public Participation Handbook: Making Better Decisions through Citizen Involvement” in Thai Context, Journal of Environmental Management 8(1) ,123-141
- Klamlak Disyanan. (2002). Potential and Problems in Organizing Village Funds in Chiang Mai Province. Chiang Mai University: Chiang Mai.
- Reutairat Punyasim and Duangjai Chanasit, (2017), Administration Involved Affecting the Effectiveness of Education under the Jurisdiction of Secondary Educational Service Area Office 9, Silpakorn Education research journal, 9(1), 299-313
- Naphaporn Havanon, Pensiri Jiradechakun, Surawut Padthaisong, Numchai Suparerkchaisakul, Panchak Laorattanaworaphong. (2007). Community Strength Index Harmonization between foundation theory and empirical data. Bangkok: Thailand Research Fund (TRF).
- Sombat Namburi, (2019) Participation Theory in Public Administration, The Journal of Research and Academics Vol 2 (1), 183-197
- Thotsaporn Kaewkhwaunkrai, (2019). Community Economy: Community Capital Accumulation for Survival, Hatyai Academic Journal 17(1), 69-83
- Worawut Phungpak, Benjawan Poorit, Uwanda Neuated,Nuanphajong Saleephol, Koraaek Kanchanabhokin ,Yannakorn Toprayoon,(2018).Strengthening families in community by Sufficiency Economy, Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences, 1(2), 45-56

